

Ar. 2
P. 3860

Világosság

AZ ERDELYI MAGYAR DOLGOZÓK LAPJA

KOLOZSVÁR VÉRTANUJA

A Kolozsváron átrohanó háboru a haladó szellemű újságírók sorából orvul döfte le Nagy Józsefet. Neve, újságírói munkássága országszerte közismert volt az Ellenzék külpolitikai rovatából. Nagy József mindig következetes tisztánlátással érzékelte a valódi helyzetet. A nácik oldalán való háboru folytatása ellen foglalt állást s ezzel hamarosan magára vonta az egész jobboldal haragját. A Kálvária környékén erőszakos eltávolítása idején, március 19-én, ki is kellett válnia az Ellenzék szerkesztőségéből és falura menekült, hogy a magyar és német Gestapo kopói nyomát ne szítsék. Sajnos, mégsem tudta elhárítani a mészárosok gyilkos ébersegét.

A vörös hadsereg bevonulása előtt való nap éjjelén a városi őrség járőrei bukkantak rá a Bod Péter-utca sarkán: átlőtt fejjel feküdt holtan a sárban. Amint utóbb kiderült, a New-York étterem asztala mellől ragadták el a Gestapo magyar ügynökei. Nincs rá szó eléggé érzékeltetni azt a felháborító körülményt, hogy Nagy József elrablásához és meggyilkolásához magyar csendőrnemzedékek nyújtottak segédkezet. Ezek hurcolták ki az étteremből és adták át a közelben várakozó Gestapo-hőhéroknak.

Fájdalmas szívvel bucsuzunk Nagy Józseftől, a kolozsvári újságíró nagy vértanujától. Az erdélyi népek összebékítésén munkálkodó demokratikus szellem olyan elvi harcot vezetett el benne, melynek pártját alig-alig találjuk a tegnapi újságíró munkásai között. Súlyos veszteség érte Nagy József halálával azt az erdélyi magyar tanári kart is, mely az ittmaradás mellett döntött s amelynek sorában oly sokat tett az ifjúság igazi erdélyi szellemében való neveléséért.

Bucsuzik Nagy Józseftől nemcsak Erdély, hanem az egyetemes magyarság is. Felednetlenül emlékeztet a magyar szabadságharcok vértanúinak sorába emeljük. Eletét és munkásságát mindig példaként fogjuk emlegetni.

Nagy István

A Vörös Hadsereg bevonult Zilah városába

A Tass szovjet tudósítóiroda október 17-i hadijelentéséből: Október 17-e folyamán a szovjet csapatok folytatták támadó előnyomulásukat Litvániában. Több helységet és vasutállomást foglaltak el és befejezték a tisztogató műveleteket Mitava körzetében, a Lielupe-folyó keleti partján.

Északkelet-Erdélyben a Vörös Hadsereg a román hadsereggel együttműködve elfoglalta Zilah városát és vasutállomását, valamint 80 más helységet és vasutállomást, amelyek közül a legfontosabbak: Ruszpojána, Felsőrona, Rónaszék, Szurdok, Priszlop, Zsibó, Ortelek, Margitta, Székelyhid és Bihardiószeg.

Jugoszláviában a szovjet csapatok a jugoszláv nemzeti felszabadító hadsereg részeivel együttműködve utcai harcokat vívnak Belgrádban.

A bolgár hadsereg csapatai a jugoszláv nemzeti felszabadító hadsereg részeivel együtt elfoglalták Prokupljét, valamint Bjeloljint és Medvegyát.

Az arcvonal többi szakaszán csak helyi jelentőségű harcok folytak.

Október 16-án a szovjet csapatok 48 német harcokost löttek ki és légi harcban, valamint a légvédelmi tüzérség tüzével megsemmisítettek 73 ellenséges repülőgépet.

A magyar főváros általános sztrájkokkal tüntet Szálasi uralma ellen

Horthy ismeretlen helyen tartózkodik

CSERNOVIC, okt. 16. (Tass) A budapesti rádióból vett értesülések szerint a belső helyzet feszültsége tovább fokozódik. A magyar hitleristák erőszakkal birtokbavették a budapesti rádiót és ezen keresztül mondják be felhívásaikat és rendeleteiket.

A rádió bejelentette, hogy Szálasi kormányt létesített. Ettől az időtől kezdve a budapesti rádió jelentéseiből nyilvánvalóvá vált, hogy a hatalom a hitlerbarát „kormány” kezében van, mely azonban sokkal kisebb tömegekre támaszkodik, mint a vele szembenálló Horthy-kormány. Ez utóbbihoz csatlakoznak a nemzet széles rétegei is.

Budapesten sztrájkok ütöttek ki, tiltakozásképpen az újonnan létesült kormány ellen. A budapesti rendőrfőkapitány a rádióban felhívást tett közzé, melyben felszólítja a munkásokat, hogy munkahelyükre térjenek vissza. A felhívás azzal fenyegetőzik, hogy a sztrájkok folytatása esetén a legszigorúbb rendszabályok fognak életbelépni.

A budapesti rendőrfőkapitány második rendeletéből az világlik ki, hogy a munkások és a városi tisztviselők sztrájkja a kereskedőkre és vállalkozókra is kiterjedt. „Mindén üzlettulajdonos — hangzik a felhívásban — köteles üzletében haladéktalanul megjelenni. Az ez ellen vétőket súlyosan felelősségre fogják vonni.”

A rádiónak mindinkább fokozódó kihasználása a közigazgatási rendeletek továbbítására arra enged következtetni, hogy Szálasinak és cinkosainak nincs elég eszközük a lakossággal való érintkezésre.

Egy rendelet kimondja, hogy az utcákon és nyilvános helyeken tilos háromnál több embernek csoportosulnia. A lakosságnak elrendelték, hogy este 8 órától reggel 6 óráig ne hagyja el lakóhelyét. Ez idő alatt a kapukat zárva kell tartani. Kimondja még ez a rendelet azt is, hogy aki a közrendet veszélyezteti, az ellen a közbiztonsági szervek fogyméretet fogják használni.

Horthy tartózkodási helyére vonatkozólag semmiféle támpont nincs.

CSERNOVIC, október 17. (Tass) A budapesti rádió jelentése szerint a magyar hitleristák vezéren, Szálasinak a hűvetkező kormányt sikerült összeállítania: Miniszterelnök Szöllösi Jenő, külügyminiszter báró Kemény Gábor, belügyminiszter Vajna Gábor, földművelésügyi miniszter gróf Pálffy Fidél honvédelmi miniszter és a vezérkar főnöke Beregfy Károly vezérezredes.

Szálasi bejelentette a budapesti rádióban, hogy ideiglenesen a kormányzói jogkörét gyakorolja. Ezután közölte, hogy kormányzói tanácsot létesített, mely a következő tagokból áll: Beregfy vezérezredes, Rajniss Ferenc és Csia Sándor.

Az igazi demokrácia érvényrejuttatását követeli Temesvár dolgozó társadalma

A nemzetiségi üldözés ellen hirdet harcot a Romániai Kommunista Párt

TEMESVÁR, október 18. (Saját tudósítónktól.) A diadalmos Vörös Hadsereg lendületes előretörése nyomán megindult egész Románia területén a demokratikus erők felszabadulása. A hitleri zsarnokság lidércnyomása alól felszabadult öntudatos dolgozó társadalom siet kifejezni határozott akaratát saját magának kormányozására. Ez az öntudatos dolgozó társadalom az önkényuralom legnehezebb napjaiban is ellenállott. Földalatti mozgalmakban készült a jövőre s most sem hagyja elaludni jogait és szabadságát.

Az Egységes Szakszervezetek Temesváron tartották hatalmas tömegeket megmozgató népgyűlést, amelyen mintegy 12 ezer főnyi tömeg vett részt. A népgyűlés egységesen állott ki a Nemzeti Demokrata Arcvonal kormányzati alapelve mellett, melyet a Romániai Kommunista Párt terjesztett a közvélemény elé, az ország teljes megliberálását követelve a fasiszták maradványoktól.

A több mint egy óra hosszat tartó hatalmas tömegfelvonuláson megjelentek az antihitlerista szervezetek, az ifjúkommunisták szervezete, a Magyar Dolgozók Szövetsége, a Hazafiak Szövetsége, a szerb, zsidó, német antihitlerista szervezetek és a gyárak szervezett munkástömegei.

A nagygyűlésen hangsúlyozták, hogy a munkásság harccal fogja kivívni a demokrácia győzelmét. Cocos Moise, a Szociáldemokrata Párt bányászati szervezetének elnöke kijelentette, hogy a román állam gépezetét megfertőzték a fasiszták. A hivatalokat meg kell tisztítani a veszedelmes elemektől és ezért követel a munkás egységfront igazi demokrata kormányt.

A CFR munkások képviselője arra mutatott rá, hogy Antonescu kormányát elűzték, azonban Antonescu szolgálói helyükön maradtak. Ezután a Gyapjúipar, a városi üzemek, a földművesek és a munkásifjuság képviselői csatlakoztak az előtűk szólkához. Következőnek Novac Valeriu egyetemi tanársegéd emelkedett szólásra a Hazafiak Szö-

vetsége nevében, kijelentvén, hogy a szövetség igazi demokrata kormányt akar. Hangzott, hogy amíg az állami gépezetben Antonescu banditái, az ipari- és kereskedelmi vállalatoknál pedig hitleristák és fasiszták foglalnak helyet, ad-

Bányai László a nemzeti jogegyenlőségről

Bányai László tanár, a MADOSZ vezetőségi tagja ama széles magyar tömegek üldözését tolmácsolta, melyek tudatában vannak annak, hogy a legtöbb segítséget mindig az ország munkásosztályától kapták. A sovinszta reakció, a fasiszta elnyomás itt talált a leghevesebb ellenfélre, a demokratikus szabadságjogok, a nemzeti jogegyenlőség pedig a legfőbb támaszra. A munkásszabadság, azáltal, hogy kiküszöbölti soraiból a fajgyűlöletet, amely csak a közös elnyomók, a közös kizsákmányolók érdekeit szolgálja, igazi alapjává válik az ország népei közötti testvéri együttműködésnek is. Ezután idézett a romániai kommunista párt javaslatából:

„Nemzetiségre való tekintet nélkül, teljes egyenlőség az ország valamennyi állampolgára számára... Baráti együttélés és együttműködés rendszere az ország összes nemzetiségi kö-

dig nem lehet a harc csökkentéséről beszélni. Fel szólította a jelenlevőket, hogy követeljék a nemzeti demokrata front kormányának megalakítását és egyesítsenek minden demokrata erőt a nagy küzdelem megvívására.

zött. A nemzetiségi üldözés ellen törvényes eljárás és büntetés.”

A következőkben a fasiszta-ellenes szerb szervezet, az antihitlerista zsidó szervezet, a munkásszervezetek, a kommunista párt képviselői emelkedtek szólásra, valamennyien hangoztatva elhatározott szándékukat, hogy az igazi demokrácia megvalósításáért fognak küzdeni.

A tömeggyűlés után hatalmas menet vonult végig a városon, tisztelegve a Vörös Hadsereg két viléz katonájának sírja előtt, akik a város védelmében estek el. A tömeg kikaplevéve, meghajtott zászlókkal, síri csendben vonult el a vöröscsillagos fejjük előtt. Ezután a beláthatatlan tömeggé gyarapodott menet, körülvéve a munkásság vezetőit, lelkes tántetésbe kezdett. „Demokratikus kormányt akarunk!” — hangoztatta a szavalókorus.

Az egeresi villamosmű elkerülte a rombolást

Munkások és katonák fegyveresen szállottak szembe a németekkel

EGERES, október 18. (Saját tudósítónktól.) Erdély fővárosának legfontosabb erőforrása, az egeresi villamosmű, regényes körülmények közt kerülte el a németek pusztítását. Amikor már híre járt, hogy a német csapatok visszavonulnak s robbantó osztagaik sorra szétrombolják a közüzemeket, az egeresi munkásság fellegyverkezett és önkéntes őrséget állított fel a villamosmű védelmére. Magyar és román munkások közösen vonultak fel s akadályt egy hazafias érzésű magyar katonatiszt is, aki hét katonát adott a munkások mellé. Amikor a német romboló osztag be akart hatolni a gépekhez, hogy robbanó tölteteket elhelyezze, s az osztag parancsnoka egy utjába álló bátor munkásasszonyt titleg bántalmazott, a munkások és a honvédek a németekre fordították tegyvereiket. A robbantó osztag a türelmes szemben meghátrált s az üzem sértetlen maradt.

Az életüket kockáztató egeresi munkások és névtelen honvédtársaik bátor tettükkel egész Kolozsvár lakosságát hálára kötelezik. A villanyellátást Egeresről teljes mértékben biztosítani lehet s csupán a Szucság és Méra közti ágyutüz következtében megrongálódott villanyvezetéket kell helyreállítani, hogy Kolozsvár újra visszakapja a hiányzó villanyerőt.

Brassóban megkezdte működését a MADOSZ székellyöldi ujjászervező bizottság

BRASSÓ, október 18. (Saját tudósítónktól.) A Magyar Dolgozók Szövetségének brassó—székelyföldi ujjászervező bizottsága kiáltványt intézett a magyarsághoz s ebben többek között ezeket mondja: „Augusztus 23-án történelmi fordulópont a román és az erdélyi magyar nép életében. A nemzeti demokrata tömbbe tömörült pártok kemény szidelmé és a győzedelmes Vörös Hadsereg súlyos csapásai folytán megsemmisült a zsarnokuralom. Nénk is megfontolt, hogy a Romániai Magyar Dolgozók Szövetsége, a MADOSZ, eddig földalatti vívott harcába széles néprétegeinket is bekapcsolhassuk. MADOSZ demokratikus népi erőin-

összefogásáért minden becsületes magyart zászlója alá hív. Mindent elkövetünk, hogy a román nép demokratikus tömegeivel együtt leleplezzük és ártalmatlanná tegyük a soraikban és soraikban még mindig ellentéteket szító fasiszta zavarítókat. Tépjétek ki lelketekből, hogy nég valaha is újra felütheti fejét a nemzetgyűlölet átka, amely Erdély népeit egymással szembe tudta igazítani!”

A magyarországi testvéreket felhívja a kiáltvány, hogy fordítsák tegyvereiket Hitler és magyar szocialista ellen. csatlakozzanak a szövetséges nemzetek harcihoz és támogassanak minden eszközzel a fasizmus

ellen küzdő Vörös Hadsereget. A kiáltvány végzetül a magyar és román nép közös harca ellen a fasizmus ellen. A kiáltványt többek között Kurkó György kisiparos, Kiss Gyula székely alkalmazott, Szemlér Ferenc író, Mester Daniel földműves és Pozsár András munkás írta alá.

HIREK

Ujra Világosság

Uj lap indul s mégis régi.

Tizenkét esztendővel ezelőtt jelent meg Kolozsvárt az első „Világosság”. Hetilap volt s az akkoriban működő Városi és Falusi Dolgozók Blokkja szellemében szült a tömegekhez. Ennek a lapnak a hagyományait hirteljük újra, vállalván a lap régi címét.

Az első „Világosság” Erdély népeinek meggyezéséért küzdött és élesen szembefordulván minden nemzeti gyűlölködéssel, az erdélyi népek jövőjét a népuralomért való közös harcban jelölte meg. Mi sem kívánunk többet, mint Erdély népeinek szövetségét az emberi szabadságjogokért, közös harcban a fasizmus, a nemzeti türelmellenség és a népellenes korszak minden maradványa ellen.

Amint a cím is mondja: világosságot akarunk. A lények világos látását akarjuk szolgálni pontos hírszolgálatunkkal. Az emberiség fényét akarjuk terjeszteni minden sötétséggel szemben. Az igazság tisztá szellemében akarjuk védeni Erdély érdekeit és a magyar nép minden emberi jogát.

POLGÁRMESTERI RENDELET A KÖZTISZTASÁGRÓL. Tegnap tárogaszok jelentek meg, melyeken Tudor Bugnariu, Kolozsvár polgármestere elrendeli, hogy a köztisztviséi szolgálat megindulásáig a lakosok az utcákat saját maga takarítsa, ki a saját háza előtt. A szeméti utcák bejártánál kell összegyűjteni a háziszemetet pedig el kell égetni vagy a házak udvarára összegyűjteni.

Munkakörnyezet. A Szakszervezeti Tanács figyelmezteti a munkásokat, hogy a Világosság tegnapi számában hozzájuk intézett felhívásnak feltétlenül tegyenek eleget. Csak az önként jelentkezők megszervezésével kerülhető el, hogy az illetékes polgári és katonai hatóságok ott és úgy ne torborozzanak munkásokat, ahol éppen tudnak. A munkásokokat igénylő hatóságok ma már minden munkágyben a Szakszervezeti Tanácshoz fordulnak.

A kenyérelállítás rendezése. A Szakszervezeti Tanács a közellátási nehézségek elkerülése érdekében a polgármester kérésére minden városi ügyosztályra beküldi a maga bizalmi embereit. Így a hús és kenyérelállítás körül máris munkások és kisiparosok segédkeznek. A közellátási hivatal a szakszervezeti bizalmiak útján máris megkezdte a kenyérkiutalásokat a nagyobb üzemek munkásai számára.

A „Termés” új száma. Az észak-erdélyi fiatal magyar írók Szabédi László szerkesztésében megjelenő „Termés” című folyóirata újra megjelent. A folyóirat köré a magyarság szociális kérdéseit kutató írók csoportosultak. Az új kötetben jelent meg Jékely Zoltán „Az akragasi halászverseny” című novellája, Darvas József parasztnovellarészlete és Nagy István „Vándormunkások” című tanulmánya. A „Termés” megrendelhető a Világosság kiadóhivatalában.

Szerkesztő BALOGH EDGAR
A szerkesztésért felel NAGY ISTVÁN
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Brassói utca 7.
Rivatalos órák 8-tól 12-ig.